

جەنگ و چاره‌نووسی گەل (۱)

سالار سوڤی

salarsofy@hotmail.com

ئەوێ چاوه‌پووان دەکرا پوویدا. پاش ئەوێ ئەمریکا بئێمید بوو لەوێی که بتوانیت له پێگای نەتەوێ یه‌گرتووێکانه‌وه پەوایی به‌جەنگی دژ به‌عێراق بدات، له‌گەڵ هاو‌په‌یمانەکانیدا یه‌که‌ لایه‌نه‌ بریاری هه‌لگیرسانی جەنگی دا و له‌ به‌ره‌به‌یانی ۲۰۰۳. ۳ دا ئەم جەنگی دەستپێکرد. ئەگەرچی له‌ لایه‌که‌وه‌ چه‌ندین ولات و هه‌ندیک له‌ زله‌یزه‌کان و ته‌نانه‌ت ئەندامانی جیگه‌ری نەتەوێ یه‌گرتووێکانیش قایل نین و به‌ شه‌پێکی پەوای دانانین، به‌لام له‌ لایه‌کی تره‌وه‌ ولاتانی لایه‌نگه‌ری ئەمریکا و به‌ریتانیان له‌ زۆربوونان و هه‌ر ئیستا نزیک به‌ ۴۰ ولات، راسته‌وخۆ یان ناپراسته‌وخۆ پشتگیری له‌م شه‌په‌ ده‌که‌ن و به‌ شیوه‌ و شیوازی جو‌راو‌جو‌ر به‌شداری تێدا ده‌که‌ن.

لێره‌دا نایه‌مه‌ سه‌ر هه‌لوێسته‌کانی ئەم ولاتانه‌ و هۆکاره‌کانیان، چونکه‌ پێم وایه‌ هه‌لوێستی ئەم ولاتانه‌ به‌ لایه‌نگه‌ری شه‌پ و دژانی شه‌په‌شه‌وه‌، جگه‌ له‌ هه‌ولدان بۆ پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندییه‌ تایه‌تیه‌یه‌کانی خۆیان له‌ عێراق و ناوچه‌که‌دا و لیکدانه‌وه‌ی کاریه‌گه‌ری ئەم شه‌په‌ و ئەنجامه‌کانی به‌سه‌ر ولاته‌کانی خۆیانوه‌ (په‌نگه‌ به‌سه‌ر ده‌سه‌لاتی خۆشیانه‌وه‌) شتیکی تر نییه‌ و به‌ هیچ شیوه‌یه‌که‌ په‌یوه‌ندی به‌ چاره‌نووسی گەلی کوردستان و عێراقه‌وه‌ نییه‌ که‌ سالانێکه‌ ژێرده‌سته‌ی پزیمیکێ دیکتاتۆریی شوڤینین.

لێره‌دا ده‌مه‌وێت تیشک به‌خه‌مه‌ سه‌ر هه‌لوێستی بزوتنه‌وه‌ جه‌ماوه‌رییه‌کان و لایه‌نه‌ ناده‌وله‌تیه‌یه‌کان، چ ئەوانه‌ی که‌ دژی شه‌پ و چ ئەوانه‌ش که‌ لایه‌نگه‌ری شه‌پن. ئایا هۆکاری ئەم هه‌لوێسته‌کانه‌ چین و له‌ کویوه‌ هه‌لقوولان؟ چه‌نده‌ له‌ به‌رژه‌وه‌ندی گەلی سته‌مدیده‌ی کوردستان و عێراقن که‌ ده‌یان ساله‌ داخوایه‌یه‌یه‌کانیان له‌ سایه‌ی ده‌سه‌لاتی ئەم پزیمه‌دا به‌ زیندانیکردن و سێداره‌ و په‌شه‌کوژی وه‌لام ده‌درینه‌وه‌؟

دیاره‌ ئیستا به‌ره‌یه‌کی به‌ر فراوانی شه‌به‌نگی جو‌راو‌جو‌ری ناکۆک و له‌ هه‌مان کاتیشدا یه‌گرتووی دژ به‌ شه‌پ له‌ ئارادایه‌ و پوژانه‌ له‌ زۆریه‌ی ولاتاندا ده‌پزێنه‌ سه‌ر شه‌قامه‌کان و دروشمی دژ به‌ شه‌پ به‌رز ده‌که‌نه‌وه‌. ئەگەرچی ئەم دروشمه‌ به‌ هۆی دەستپێکردنی شه‌په‌وه‌، له‌ (نا بۆ شه‌پ) هوه‌، گۆردرا به‌ (وه‌ستانی شه‌پ هه‌ر ئیستا)، که‌ ئەمه‌ش بۆ خۆی شکستیکی ئەم به‌ره‌یه‌ ده‌سه‌لمینیت له‌ قو‌ناعی یه‌که‌مدا، به‌ لام ئەم ناپه‌زایه‌تیه‌یه‌ نه‌که‌ هه‌ر کۆلی نه‌داوه‌ و به‌رده‌وامه‌، به‌ لکو به‌شدارانی ئەم خۆپیشاندانانه‌ و لایه‌نگه‌ریانیان له‌ زۆربوونیکێ به‌رده‌وام و هه‌ستپێکراودایه‌ و هه‌لمه‌ته‌کانیشیان چپتر بووه‌ته‌وه‌.

گه‌لێک له‌ لایه‌نانه‌ی که‌ به‌شداری له‌م به‌ره‌یه‌ و له‌م هه‌لمه‌ته‌ که‌م وێنه‌یه‌دا ده‌که‌ن، خواست و مه‌به‌سته‌کانیان له‌یه‌که‌تر جیاوازه‌ و ئاراسته‌ و ئاسۆی هه‌ندیکیشیان له‌ بنه‌په‌تدا به‌ ئاشکرا دژ به‌ یه‌که‌. ناسیۆنالیسته‌ عه‌ره‌به‌کان، ئیسلامیه‌یه‌کان، چه‌پ و کۆمۆنیسته‌کان، ئاشتیخواز و مرۆقدۆسته‌کان، به‌عسییه‌یه‌کان، ئاینپه‌روه‌رانی تر و... تاد، تیکه‌له‌یه‌کن که‌ پێویست وایه‌ هه‌ر یه‌که‌یان به‌ ته‌نها و جیاواز له‌وانی تر سه‌رنج بدرین و هه‌موویان نه‌خه‌رینه‌ یه‌که‌ قالبه‌وه‌. ئەم به‌ره‌یه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی هه‌لوێسته‌ی ئاشکرا و پوونیان له‌ سه‌ر چاره‌نووسی گەلی عێراق و کوردستان نییه‌ و ده‌کریت بلین له‌ زۆر ولاتاندا خۆیان له‌م بابته‌ ده‌دزێنه‌وه‌ و ته‌نانه‌ت به‌ ئەرکی خۆیانی دانانین.

لایه‌نگه‌ری شه‌پیش دیسان له‌ ناوخۆیاندا جیاوازن، چ له‌ هۆکاری هه‌لوێسته‌که‌کانیان و چ له‌ ئامانجه‌کانیاندا، به‌لام له‌ یه‌که‌ شتدا یه‌که‌ ده‌گه‌رنه‌وه‌ (جگه‌ له‌ شه‌پ، ئەلته‌رناتیفیکێ تر به‌دی ناکه‌ن بۆ گه‌یشتن به‌ ئامانجه‌کانیان). ده‌کریت سه‌رچاوه‌ی هه‌لوێستی ئەم به‌ره‌یه‌ش به‌ گشتی له‌ دوو پوانه‌دا کورت بکه‌ینه‌وه‌. پوانه‌ی یه‌که‌م: پوانه‌ی ئەوانه‌یه‌ که‌ پێیان وایه‌ جگه‌ له‌ به‌کارهێنانی هێز، پێگایه‌کی تر نییه‌ بۆ چۆکدادان به‌ سه‌دام و پزیمه‌که‌ی بۆ له‌ناوبردنی چه‌که‌ کۆکوژییه‌کانی و نه‌مانی مه‌ترسی به‌کارهێنانی و برینی ده‌ستی تیرۆریستی عێراق و کورته‌کردنه‌وه‌ی ده‌ستی یارمه‌تیدانی تیرۆریستان. ئەمه‌ش زیاتر

دانیشتووانی ئه و ولاتانه دهگرتهوه که کهوتووته بهر ههپهشهی تیرۆریستان به گشتی و پژی می عیراق به تایبهتی، بۆ نموونه بهشک له گهلانی ئەمریکا و کوهیت و ئیسرائیل. پوانگهی دوهم: پوانگهی بهشیکی زۆر له خه لکی کوردستان و عیراقه که دهیان ساله پژی می به عس ژانیان دهرخوارد ده دات و هه ر شیوازیك به راست دهزانن بۆ پزگاریبوونیان له م مۆته که به.

ئهم به رهیه که م پیکراوتر و که م ئاشکراتره و له یه رامبه ر به ره ی یه که مدا کز و سسته، ته نانه ت هه ندیک جار نایانه ویت پاشکاوانه رای خویان ده برین و به رگری ئی بکن، نه وه که به شه پخواز و بیباک له به رامبه ر کوشتنی هه زاره ها مرۆقی بیتاوان نازده د بکرین. به لام ئهم به رهیه به کرده وه سه رکه وتوو ه و خواسته کانی وورده وورده له لایه ن ئەمریکا و هاو په یمانه کانییه وه جیبه جی ده کریت.

ئهم به رهیه بی گویدانه ئەجامه کاولکاریه کانی شه ر، له کوشتا ر و برسییه تی و ئاواره بوون و داپووخانی بنه ما ئابوورییه کان و. تاد، چاوه پروانی گه یشتن به ئامانجه کانی خۆیه تی.

له نیو ئهم هه موو را و بۆچوون و هه لویستانه دا چاره نووسی گه لی کوردستان به تایبه تی و عیراق به گشتی، به کوئی ده گات؟ به ره ی (نا بۆ شه ر) چیان پییه بۆ ئهم گه له و چاره نووسی به کوئی ده گه یه نن؟ پاش وه ستانی شه ر چۆن خواسته کانی گه ل به دی ده هیئن؟ یان لایه نی که م چۆن کۆتایی به ده سته لات ی پژی می به عس و سه دامی دیکتا تۆر ده هیئن؟ هیزی ئهم به رهیه چه نده و کاریگه ری ئهم به رهیه له سه ر ده سته لات ی پژی می به عس چی ده بیئت له داها تودا؟

لایه نگرانی شه ر له نیو گه لی کوردستان و عیراقدا، چه نده دلنیان له شادبوونی ئهم گه له به ئاوا ته دیرینه کانی و ده سته لکردنی سه ده ی زیڕینی گه ل و له گۆرپانی دیکتا تۆرییه ت و شوڤینیزم؟ چه نده دلنیان که گه ل له ولاتی خۆیدا ده سته لاتدار ده بیئت و به رووبوومی ولات بۆ گه ل ده بیئت؟

له م نیوه شدا چاره نووسی گه لی کوردستان به چی ده گات؟ چه نده دلنیان که به مافه په واکانی خۆی شاد ده بیئت و شوینه واری پاگواستن و به عه ره بکردن و به به عسیکردن ده سپرته وه و به شیوازی جۆراوجۆر به رده وام نابیئت؟ چه نده دلنیان له وه ی په فتاری شوڤینیزمانه ی دژ به کورد کۆتایی پیدیت؟ ئە ی چاره نووسی نه خشه کیشه ران و ئەجامه رانی قه سا بخانه کانی ئەنفال و کیمیابارانی هه له بجه و وشککردنی زۆنگاوه کانی باشووری عیراق و کوشتنی به کۆمه لی گه لی کوردستان و عیراق و به کورتی تاوانبارانی جه نگ و جینۆساید و پيشیلکردنی مافی مرۆڤ به کوئی ده گات؟ ده سه که وتی خه لکی په شوووتی کوردستان و عیراق له م گۆراکاریه نه دا چییه؟ تۆبلیتی قوربانیه یان و که سوکاری قوربانیه یان ئەنفال و هه له بجه و بارزانی و فه یلییه کان و. تاد. بینه سه ردار؟ تۆبلیتی ئەنفالچی و هاوشیوه کانیان له ته لبه ندی زیندان بناخه رین و به سزای په وای خۆیان بگه ن؟! یان گورگ و مه ر پیکه وه ئاو ده خۆنه وه و ئەوه ی بوو چوو؟! نا، نامه ویت ئه وه م به خه یالدا بیئت، به لام ناچارم هه ر بیلیم. تۆ بلیت هه ندیک له تاوانباران و ئەنفالچییه کان بینه سه ردار؟! ئەنفالکراوان و ژێرده سته کان و قوربانیه یان دوتنیش ده نگیان کپ بکرته وه و له کاتی هه لپینیشیدا هه ندیکیان به بیانوی جۆراوجۆره وه بکرینه میوانی هه مان ئەو زیندانانه ی که دوتنیش نیسته جی بوون!!! ببورن، په نگه ئەمه ورینه ی کاتی له رزوتای نه خۆشییه کی قورس بیئت و هه یجیت نا.

..... ماویه تی

٢٠٠٣ .٤ .٢

تیبینی کوردستان نیت:

ئهم نووسینه ده برینی بیروبوچونی خاوه نه که به تی، کوردستان نیت له ناوه رۆکه که ی به رپر سیار نییه . ٧-٣-٢٠٠٣